

Nr 9

Utlåtande i anledning av väckta motioner om hälsundersökning av unga kvinnor.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 299 av fröken *Nordström m. fl.* och II: 267 av fröken *Elmén* hemställes, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att frågan om frivillig hälsundersökning av unga kvinnor i 20-årsåldern måtte utredas genom kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket.

I motionerna framhålles bl. a. att ett stort antal unga kvinnor i samband med att de går ut i arbetslivet erhåller någon form av hälsundersökning.

Stora kategorier unga kvinnor står emellertid utanför varje form av hälsokontroll. Både för dem själva och för den kommande generationen skulle det vara av värde, anser motionärerna, om de vid en bestämd ålder i eller strax före giftasåldern liksom de unga männen fick genomgå en grundlig hälsundersökning.

Det påpekas vidare att männen i samband med mönstring inför värnplikten får bl. a. genomgå skärmbildsundersökning, ympning mot polio, smittkoppor och stelkramp samt BGG-vaccination.

Bristen på gymnastiklokaler i skolorna anses kunna få till följd dålig kroppshållning, vilket i sin tur kan få framtida konsekvenser för hälsan. Bland de uppväxande kvinnliga ungdomarna är kosthållet ofta direkt felaktigt. En allmän hälsundersökning skulle kunna ge möjlighet till kontakt med de unga kvinnorna och ävenledes kunna användas för upplysning om allmän hygien o. s. v.

Då det är oklart huruvida den utredning som pågår för översyn av hälso- och sjukvården i riket kommer att ta upp denna fråga, anser motionärerna det angeläget att riksdagen gör en uttrycklig anhållan härom.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 299.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen anför bl. a. att läkarprognosutredningen i sitt den 27 december 1960 framlagda betänkande — Om läkarbehov och läkartillgång (SOU 1961: 8) — bl. a. närmare inventerat det framtida behovet av s. k. allmänläkare vid ett genomförande av periodiska hälsokontroller av befolkningen. Utredningen beräknade det nuvarande antalet allmänläkare till cirka 1 650. Därest periodiska hälsokontroller av vuxna i åldern 30 år och äldre genomfördes, skulle antalet konsultationer öka med cirka två miljoner år 1970. Härför skulle krävas cirka 500 läkare. Häri har icke inräknats någon

ökning av läkarantalet för en intensifiering av hälsovården för vissa grupper under ungdomsåren. Utredningen har beräknat, att det skulle, inklusive de för den allmänna konsultationsfrekvensen erforderliga läkarna, år 1970 föreligga ett behov av cirka 2 650 allmänläkare.

Med hänsyn till den sedan länge i landet rådande läkarbristen, vilken kan väntas bli bestående under avsevärd tid, är det, säger styrelsen, uppenbart, att ett mera omfattande hälsovårdsprogram icke kan genomföras den närmaste tiden. Man torde tills vidare få begränsa insatserna på detta område och successivt införa hälsokontroller allteftersom de personella resurserna ger möjlighet härtill. Det blir därför i början av detta skede av stor vikt, att de åtgärder som kunna vidtagas kommer att avse de befolkningsgrupper, i fråga om vilka behovet därav är störst.

Medicinalstyrelsen anför vidare:

Motionärerna ha i detta hänseende fäst uppmärksamheten på kvinnor i 20-årsåldern. Andra grupper kunna också komma i fråga. Medicinalstyrelsen har, såsom av motionerna framgår, tidigare haft anledning framhålla, att de unga män, vilka vid mönstring bli frikallade från militärtjänst, icke åtnjuta någon undersökning av här avsett slag. Läkarpognosutredningen har pekat på önskvärdheten av förbättrad hälsokontroll i fråga om minderåriga arbetare, idrottsmän och studerande ungdom. Det kan också med utgångspunkt från erfarenheterna i USA ifrågasättas, om icke en hälsokontrollerande verksamhet skulle vara mest motiverad beträffande vuxna i åldrar över förslagsvis 40 år.

Innan en hälsokontroll av mer allmän omfattning igångsättes måste normer och metoder för densamma närmare utprövas. Härför erfordras bland annat en försöksverksamhet, som bör bedrivas under en icke alltför kort tidrymd, kanske en 5-årsperiod. En sådan försöksverksamhet bör igångsättas snarast möjligt och beakta även utländska erfarenheter på området under hänsynstagande till förhållandena i vårt land och dess hälso- och sjukvårdsorganisation.

Mot bakgrunden av det ovan anförda vill medicinalstyrelsen förorda, att i det föregående berörda frågor om periodiska hälsokontroller göres till föremål för utredning och begränsad försöksverksamhet.

Utskottet

Utskottet hade vid 1960 års riksdag till behandling motioner med väsentligen samma syfte som de nu föreliggande. I sitt utlåtande, nr 18, över motionerna uttalade utskottet bl. a. att en effektiv hälsokontroll i och för sig var en angelägenhet av vikt. Utskottet ansåg sig emellertid med hänsyn till den begränsade tillgången på läkare och annan personal icke böra taga ståndpunkt till frågan, huruvida den med motionerna avsedda gruppen av unga kvinnor borde givas förtur i detta sammanhang. Utskottet fann befogat att det i motionerna upptagna spörsmålet finge prövas i ett vidare sammanhang och förutsatte att så skulle ske genom utredningen för översyn av hälso- och sjukvården i riket.

Enligt utskottets mening bör de förebyggande åtgärderna givas en framträdande plats vid planeringen av den framtida hälso- och sjukvården. I december 1960 har läkarprognosutredningen framlagt ett betänkande om läkarbehov och läkartillgång (SOU 1961: 8). Utskottet har med tillfredsställelse erfarit att härigenom ett värdefullt material erhållits för de vidare övervägandena beträffande bl. a. förebyggande åtgärder.

Då sålunda spørsmålet om hälsokontrollen synes ha kommit närmare sin lösning och några omständigheter av beskaffenhet att föranleda ändring i utskottets ståndpunktstagande vid behandlingen av 1960 års motioner icke inträffat, får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 299 och II: 267 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 mars 1961

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Nestrup, Sörlin, Ringaby*, Uno Olofsson, Stefanson, Nils-Eric Gustafsson*, Dahl*, Helleblad*, Ernst Olsson* och Tage Johansson;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Johnsson i Skoglösa, Hamrin i Jönköping*, fru Jäderberg*, herrar Svensson i Kungälv, Carlsson i Huskvarna, Nilsson i Bästekille, Björkänge, Haglund, Svanberg och Edlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.